

«تخلیه و ورود کالاها به گمرک»

مترجم: بهزاد پورسید

یک. ورود کالاهای وارده به گمرک

صورت ارائه فهرست بازرگانی محموله ای (ماینفست) که باید در بندر محل پهلو گرفتن کشتی تخلیه گردد، صورت گیرد. فهرست بازرگانی محموله توسط متصدی حمل دریایی تهیه شده و مشتمل بر اطلاعات زیر است:

- بندر بارگیری و بندر تخلیه
- نام کشتی و تاریخ حرکت
- شماره بارنامه برای هر گیرنده که می تواند با اطلاعات خاص ذیل تکمیل گردد:
- نام ارسال کننده بار^۵ (فرستنده)
- نام گیرنده^۶ (به حواله کرد یا نام بانک)
- نام شخصی که ضروری است کاپیتان، رسیدن کشتی را به وی اطلاع دهد و در بیشتر موارد واردکننده کالا می باشد.
- تعداد بسته ها
- مشخصات کالاها

اولین مرحله از تعهداتی که باید به محض رسیدن کالاهای وارداتی انجام شود، به ورود کالا به گمرک مربوط می گردد. تشریفات انجام این تعهدات در قالب مسئولیت حمل کننده یا نماینده آن طبق مقررات، قابل اعمال بر هر یک از شیوه های حمل کالا می باشد.

۱. حمل دریایی^۳

براساس تمامی مقررات ملی گمرک ضروری است که کاپیتان کشتی یا نماینده وی و معمولاً نماینده کشتی، به محض رسیدن کشتی، اسناد مشتمل بر اطلاعات ضروری را که در مجموع اظهارنامه^۴ را تشکیل می دهد به گمرک ارائه نماید. این اظهارنامه باید بدون تأخیر و در عمل ظرف ۲۴ ساعت پس از پهلو گرفتن کشتی ارائه گردد. اظهارنامه مشتمل بر اطلاعات مربوط به کشتی و محموله و انبارها می باشد. اظهار محموله اهمیت بسیاری دارد و می تواند به شکل اظهارنامه اجمالی و یا به

1. Unloading
2. Entry of goods to customs
3. Carriage by sea
4. Declaration
5. Consignor (Shipper)
6. Consignee

۲- حمل جاده‌ای

به هنگام ورود به قلمرو گمرکی، کالاها باید به نزدیکترین پست گمرکی تحویل شود، چنانچه تهیه اظهارنامه تفصیلی به سرعت امکان‌پذیر نباشد، متصدی حمل، یک اظهارنامه اجمالی را به انضمام یک راه‌نامه، مشتمل بر اطلاعات ضروری برای شناسایی بار، از جمله تعداد و ماهیت بسته‌ها، علائم و نوع کالاها فراهم می‌سازد.

۳- حمل هوایی

مقرراتی که در این قسمت اعمال می‌شود، اساساً همانند مقررات حمل کالا در دریاست. در هنگام فرود و حداکثر تا ۲۴ ساعت پس از فرود، کاپیتان هواپیما یا نماینده خط هوایی باید یک اظهارنامه اجمالی را تنظیم نموده و خصوصاً (فهرست کالاهای حمل شده)^۱ را ارائه نماید.

دو. تخلیه کالا

در حمل دریایی عملیات تخلیه بسیار پیچیده و تخصصی است، بجز در موردی که کشتی برای یک سفر اجاره شده^۲، برای مثال در یک کشتی حامل کالای فله، تخلیه بار به عهده گیرنده (مرسل‌الیه) نمی‌باشد. براین اساس

1. On board
2. On board
3. A trip charter

کالا صرف نظر از شیوه حمل بلافاصله باید وارد گمرک شده و به موجب اظهارنامه گمرک اطلاع داده شود.

در هنگام رسیدن کشتی، نماینده نسخه‌ای از فهرست (کالاهای حمل شده)^۱ را به همراه بارنامه‌های مربوطه، به مهر گمرک مهور ساخته و اظهارنامه اجمالی کالا را روی فرم مربوطه تنظیم می‌نماید. این اظهارنامه در واقع همان مانیفست بار، روی فرم رسمی گمرک است.

به فرم مربوطه شماره‌ای داده می‌شود که وضعیت کشتی را در فهرست کشتیهای وارد شده به بندر مشخص می‌سازد. نسخه‌ای از این سند می‌تواند در دفاتر نماینده بوده و در دسترس واردکنندگان قرار گیرد. این فرم آنها را قادر می‌سازد تا بررسیهایی را پیرامون کالاهای ارسال شده برای خود به عمل آورند یا پس از آنکه خود خلاصه‌ای از مانیفست بر روی فرم مربوطه را تهیه نمودند، این کالاها را به محوطه ترخیص کالا در گمرک منتقل کنند. فرم مربوطه که توسط نماینده، تهیه و به وسیله گمرک مهر شده است، یک سند اصلی برای عملیات تخلیه و بررسی کالاها می‌باشد. در بیشتر موارد به منظور جلوگیری از توقف کشتی، عملیات تخلیه زمانی که مانیفست گمرک در حال تهیه است صورت می‌گیرد.

چنانچه عملیات تخلیه به کندی صورت گیرد ضرورتی ندارد که خسارت دموراژ^۱ (خسارت پرداختی به مالک کشتی برای تأخیر) را بپردازد. این مطلب باید ذکر شود که در برخی بنادر، برحسب عرف از استفاده کنندگان عمده، خصوصاً افرادی که کالای فله دریافت می کنند، جهت شرکت در کنفرانس مربوط به پهلو گرفتن کشتی دعوت به عمل می آید. جلسه با حضور مقامات بندر و عاملان مختلف دخیل در عملیات، مانند: خطوط کشتیرانی، پیمانکار حمل کالا با دویه و کارگزاران حمل تشکیل می شود و در آن در رابطه با ترتیب پذیرش کشتیها در بندری که ورود کشتیها به آن اعلام شده است یا دور از ساحل لنگر انداخته اند و همین طور تعیین لنگرگاه در اسکله، تصمیماتی اتخاذ می شود. در عمل، بنا به وضعیت و روشهای معمول در محلی، تخلیه به وسیله اشخاص زیر انجام می گیرد:

- کارکنان شرکت کشتیرانی یا نماینده محلی شرکت

- پیمانکاران حمل کالا با دویه یا متصدیان بارگیری و تخلیه^۲

- سازمان جابه جا کننده کالا^۳ یا مؤسسه حمل با دویه، وابسته به مقامات بندری یا بنگاه

- تسهیلات اختصاصی واردکنندگانی که خود دارای تاسیسات شخصی در بندر (برای بار فله سنگین) می باشند.

در خصوص کالاهای مختلط^۴ در عمل نسخه ای از مانیفست گمرکی و نقشه کالاها که

نشان می دهد کالاها در کجای کشتی قرار گرفته اند، توسط نماینده در اختیار سازمان جابه جا کننده کالا قرار می گیرد. براین اساس مؤسسه جابه جایی، کالاها را بر حسب نوع آنها و نوع بسته بندی (که بر هزینه های جابه جایی تأثیر دارد) طبقه بندی نموده و کارگران مورد نیاز (مانند: کارگران بارانداز و کارگران جراثقال) و تجهیزات (مانند: جراثقال^۵ و جراثقال چنگک دار^۶ و لیفت تراکها)^۷ را مهیا می سازد. به درستی می توان گفت که تخلیه کالا در این مرحله آغاز می گردد. تخلیه با یک اقدام ثانوی بسیار مهم، یعنی کنترل کالاهای تخلیه شده براساس مانیفست گمرک، همراه است.

روشهای کنترل به ماهیت کالاها و مکانی که در کشتی چیده شده اند بستگی دارند و با توجه به شرایط و اوضاع و احوال کنترل، می توانند به اشکال زیر اجرا شوند:

- در زمانی که تخلیه، آغاز می گردد و بسته ها بر روی اسکله یا داخل وسایل نقلیه (کامیون و واگن) مورد استفاده برای انتقال، قرار داده می شوند.

- به وسیله کامیون یا واگن، همراه بار که بعداً برای توزین ارسال می شوند.

1. Demurrage charges

2. Stevedors

3. Cargo handling

4. Mixed cargo

5. Crane

6. Forklift

7- Trucks

- پس از دسته بندی کالاها روی اسکله یا انبارها، کالاها بعکس ترتیب بارگیری، تخلیه می شوند.
- به وسیلهٔ توزین کالاهای درهم برهم^۱

سه. مغایرتها^۲ (در طول عملیات تخلیه)

۱. اعتراض علیه کشتی^۳

برای اطمینان از مناسب بودن کنترل کالاهای تخلیه شده، این عملیات از جمله در صورت لزوم بازرسی انبار کشتی توسط یک تیم بازرسی تحت نظارت یک انباردار، معمولاً در حضور مأموران گمرکی انجام می گیرد، بازرسان به مجرد آغاز کار، موارد مغایرت را یادداشت می کنند که شامل موارد زیر می گردد:
- بسته های مفقوده ای که در فهرست بار (مانیفست) مشاهده می شوند اما تخلیه نشده اند.

- بسته هایی که در فهرست بار مشاهده نمی شوند اما تخلیه شده اند.
- خسارات و خرابی قابل رؤیت، مانند صندوقهای شکسته یا کیسه های پاره شده، جعبه های فلزی تورفته یا بسته های باز شده،
- عدم انطباق علائم روی بسته ها با آنچه که فهرست بار نشان می دهد و سایر موارد،

در خاتمه عملیات تخلیه، تمامی مغایرتها^۲ مشاهده شده در یک جدول مغایرتها در رابطه با محتویات فهرست بار (مانیفست)

ثبت می شوند. جدول، جهت تأیید بلافاصله به کاپیتان یا نفر دوم کشتی ارائه می شود. در صورت عدم توافق، کشتی اعتراض متقابل به عمل آورده و سند مزبور را مهر می زند. اگر پیمانکار حمل کالا با دوبه، کالاها را کمتر یا بیشتر از آنچه بوده تشخیص بدهد، به طوری که در طول تخلیه کالاها و پس از حرکت کشتی این امر اعلام نشده باشد، می تواند ظرف حداکثر هشت روز جدول مکملی را برای متصدی حمل ارسال دارد.

عملیات تخلیه کالا به لحاظ وجود متصدیان مختلف در روند انجام آن و اینکه معمولاً آخرین مرحله از روند تحویل کالا برخوردار است، اهمیت فوق العاده ای دارد و باید با دقت و برنامه ریزی و توجه کامل انجام گیرد.

کنترل بازرسی فیزیکی کالاهای تخلیه و انبار شده روی اسکله و انبارها و اتاقکهای چوبی^۴ ادامه می یابد. این بازرسی، عملیات مشترکی است که توسط گمرک و انباردار پیمانکار حمل کالا بادوبه، صورت می گیرد. بازرسی یا آن طور که نامیده شده، "بررسی انطباق کالا"^۵ برای حفظ منافع عمومی ضروری

1. Loose goods
2. Discrepancies
3. Exceptions against the ship
4. Sheds
5. Tally

است. کالاها باید در طول مدتی که در گمرک قرار دارند، تحت نظارت دقیق قرار گیرند. شیوه حمل مورد استفاده هرچه باشد، مقامات گمرک بسته ها را شناسایی کرده و می‌شمارند و آنها را براساس اظهارنامه اجمالی، بارنامه یا سایر اسناد کنترل می‌نمایند.

پس از این تشریفات نهایی، عامل محوطه گمرک و انبار، یک فهرست کنترل^۱ را تهیه می‌کند که در آن مشخصات و خصوصیات کالاهای تطبیق داده شده ثبت می‌گردند. مندرجات مانیفست با ذکر دقیق محل انبار هر قلم کالا (شماره اسکله بارانداز، انبار، اتاقک چوبی) به این فهرست منتقل می‌شود.

براساس بارنامه تهیه شده است، تعیین می‌شود. مالک کشتی بلافاصله از طریق نماینده اش از کاستیها مطلع می‌گردد و دستور بررسی به بندر بازرگبری و همچنین بندرهای مختلفی که کشتی در طول مسافرت از آنها عبور کرده است، داده می‌شود. اگر کالاهای مفقوده در بندر دیگری در قلمروی گمرکی کشور واردکننده یافت شود، می‌تواند تحت ترتیبات ترانزیت داخلی^۲ به بندر اصلی تخلیه، حمل شوند که این اقدام تحت پوشش فرم گمرکی ویژه‌ای صورت می‌گیرد که انتقال کالاها را از یک پست گمرکی^۳ به پست گمرک دیگر در همان قلمرو، مجاز می‌شمارد.

۲- پیگیری مغایرتها

به طور معمول، نماینده کشتیرانی نسخه‌ای از جدول مغایرتها مکشوفه در حین تخلیه محموله را تهیه کرده و به مالک کشتی ارائه می‌نماید. این مطلب قبلاً ذکر شده است که در صورت عدم وجود گزارش مغایرتها کشف شده در طول عملیات تخلیه، فرض می‌شود که پیمانکار حمل کالا بادوبه، کالا را تحت شرایط رضایت‌بخش برطبق مشخصات مذکور در فهرست بار دریافت داشته است.

اگر کالاهای تخلیه شده بیش از آنچه باشد که مانیفست نشان می‌دهد، شرکت کشتیرانی یا نماینده وی یک گزارش مغایرت^۲ تهیه می‌نماید. اگر کالاها به نحو صحیحی تحویل شده باشد، وضعیت، طبق مانیفست مکملی که

چهار. موارد استثنایی

۱. کالاهای خطرناک^۳

تخلیه کالاهای خطرناک مستلزم عدول از رویه معمول تخلیه کالا می‌باشد. ارسال‌کننده (عرضه‌کننده کالا یا کارگزار حمل) در چنین مواردی تعهدات و مسئولیتهای ویژه‌ای دارد. در صورت ورود خسارت به کشتی یا سایر بارها، ارسال‌کننده اگر کالاهایی را که به عنوان خطرناک طبقه بندی شده بدون دادن اطلاع صریح به کاپیتان کشتی ارسال نموده باشد،

1. Checklist
2. Discrepancy report.
3. National Transit Arrangements
4. Customs post
5. Dangerous goods

مستول است.

طی آن متعهد می‌شود بارنامه اصلی را بعداً ارائه کرده و تمامی هزینه‌های واقع شده را در ارتباط با کالاها خصوصاً هزینه‌های حمل را در صورت عدم پرداخت، تأیید نماید.

در چنین موقعیتهایی، اداره گمرک اجازه می‌دهد، ترخیص موقت براساس اظهارنامه اجمالی و یک ضمانت نامه مناسب - که تعهد شده باشد - ظرف مهلت مقرر - که کلیه اقدامات قانونی انجام شود- صورت گیرد.

۴. بسته‌های استثنایی^۲

این وضعیت با ورود تجهیزات صنعتی یا قسمتهای مختلف وسایل لازم جهت ساخت یک کارخانه ایجاد می‌شود. در چنین موقعیتهایی صندوقها سنگین، بزرگ و موجب زحمت می‌باشند، در این مورد نیز واردکننده باید در یک زمان مناسب از ارسال و رسیدن محموله مطلع شود.

علاوه بر کنوانسیون بروکسل که مقررات آن در قوانین داخلی وارد شده است، سازمان مشورتی دریایی بین‌المللی^۱ یک قانون دریایی بین‌المللی را برای کالاهای خطرناک تدوین نموده که پاره‌ای از کشورها آن را پذیرفته‌اند. این قانون ضمناً مشتمل بر فهرست کالاهایی است که به عنوان خطرناک شناخته شده و مستلزم مراقبت ویژه‌ای در رابطه با بسته بندی، علامت گذاری، برجسب نرخ و چیدن هستند. واردکننده (یا کارگزار حمل) باید بدون فوت وقت از بازرگری و رسیدن کالاها مطلع شود. اگر بندر انبارهای گمرکی خاصی را برای انبار کردن کالاهای خطرناک در اختیار نداشته باشد، کالاهای خطرناک معمولاً باید به طور مستقیم داخل کامیونها و واگنها تخلیه شده و بلافاصله انتقال داده شوند.

پس از انجام عملیات تخلیه یا در حین انجام بازرسی برای کنترل مطابقت کالاهای حمل با شرایط قرارداد و بارنامه ضروری است.

در صورت کشف هرگونه مغایرتی، مراتب باید بلافاصله با شرح کامل به اطلاع متصدیان حمل یا مسئولین حمل و نقل رسانده شود.

تشریفات گمرکی کالاهای خطرناک، هرچه بیشتر ساده و سریع طی می‌شوند. اگر واردکننده هنوز بارنامه اصلی را دریافت نکرده باشد و نتواند تشریفات مبادله بارنامه را تکمیل نماید، او می‌تواند در عوض ضمانت‌نامه‌ای را که توسط یک بانک ظهرنویسی شده تهیه کند که

واردکننده صرف نظر از برخورداری از مزایای ترخیص موقت، لازم است ترتیبات

1. The International Maritime Consultative Organization
2. Exceptional packages

ویژه‌ای^۱ را معمول دارد. این ترتیبات می‌تواند شامل: فراهم کردن وسایل یک جا به جایی ویژه و یا آماده ساختن تجهیزات جراثقال سنگین و وسایل نقلیه باشد که در زمان رسیدن کشتی در محل حاضر باشند. بسته به شرایط و اوضاع و احوال، همچنین باید اقداماتی جهت اخذ مجوزهای اداری لازم برای سازمان‌دهی و انتقال یک کاروان ویژه در جاده (مجوز پلیس راه، مقامات بزرگراه و ...) انجام شود.

جمع‌بندی

و هم برحسب تشریفات مربوطه از حیث ورود و اظهار کالا به گمرک و ورود آنها به گمرک متفاوت می‌باشد، حائز اهمیت است، و به همین لحاظ اقتضا دارد که دست اندرکاران امر واردات، نسبت به آن اطلاع کامل داشته باشند. پس از تخلیه، مسئله بازرسی کالا نقش عمده‌ای دارد؛ زیرا در جریان بازرسی، امکان کشف عیوب و مغایرتها وجود دارد و برای حفظ حقوق خریدار، توجه و اقدام به آن ضروری است تا وی به موقع بتواند با اعتراض به متصدی حمل یا فروشنده، حقوق خود را حفظ کند.

تخلیه کالاها در مقصد و ورود آنها به گمرک که هم برحسب مورد دریایی، هوایی و یا زمینی

1. Special arrangements

به نقل از:

ITC, Import Management: Port and Customs Clearance, Guide NO.12, (Geneva: International Trade Centre UNCTAD/ GATT,1988), PP.21-26.